

Redaktionelt forord

Regulering af erhvervene har alle dage været en central udfordring for statsmagten. Skal der etableres regler for markedet, hvilket indhold skal de have, hvilke interesser skal de tjene, og hvilke mål skal opnås? Da erhvervsvirksomhed er et helt afgørende grundlag for beskæftigelse og velstand, er reguleringen også sammenvævet med en lang række spørgsmål for samfundet mere generelt. Det er en udvikling, som på ingen måde har været karakteriseret af et passivt erhvervsliv. Lovgivningens omfang og karakter er af vital betydning for virksomhedernes konkurrencevilkår, og det er meget naturligt, at virksomhederne enkeltvis eller som oftest samlet forsøger at vinde indflydelse på lovgivningens nærmere indhold. Forholdet mellem politik og erhverv rummer således mange problemstillinger. Disse problemstillinger har ofte et historisk aspekt. Historien er fascinerende i sig selv, men gennem historien etableres også en række traditioner og synsmåder, som sætter deres dybe spor og er en forudsætning for at forstå politik og erhverv i en aktuel sammenhæng. Dette nummer af tidsskriftet, som har *Mogens Rüdiger* som gæsteredaktør, præsenterer en række interessante bidrag, der kommer omkring flere forskellige erhverv og brancher, og dermed også lægger nogle brikker til forståelse af forholdet mellem politik og erhverv mere generelt.

I den første artikel fokuserer *Ida Juul* på erhvervsuddannelserne og viser, at arbejds-

verne efter at havde haft kontrol med tilgangen og uddannelsen af arbejdskraft til de forskellige håndværk, i store træk mistede denne ved opløsningen af lavene, der spillede en central regulerende rolle. Med opløsningen af denne form for konkurrencebegrænsning, og dermed markedets fremvækst, måtte arbejdsgiverne søge nye veje for indflydelse gennem en kombination af nye institutionsdannelse og politisk påvirkning. Indflydelse måtte man dog afgive til fagbevægelsen. Artiklen vidner således om arbejdsgivernes evne til tilpasning og strategisk fleksibilitet i relation til et centralt spørgsmål på arbejdsmarkedet.

I det næste bidrag af *Steen Andersen* og *Kurt Jacobsen* springer vi fra det arbejdsmarkedspolitiske til det erhvervspolitiske. Artiklen koncentrerer sig om samarbejdet og konflikterne mellem det private erhvervsliv – personificeret ved Industrirådets Alexander Foss – og regeringen – personificeret ved indenrigsminister Ove Rode – i forbindelse med arbejdet i Den overordentlige Kommission. Denne institution var nedsat fra starten af 1. Verdenskrig til at regulere de erhvervsøkonomiske forhold. Forfatterne argumenterer for, at den særlige regulering også fik betydning for tiden efter krigen og lagde en af grundstenene for en reguleret kapitalisme i Danmark.

I den følgende analyse foretager vi endnu et

historisk spring frem mod nutiden i *Morten Kallestrups* bidrag om erhvervslivet og konkurrencereguleringen, hvor konkurrencelovgivningen studeres i et længere forløb. Den har i høj grad været kendetegnet af, at internationaliseringen, og især europæiseringen, har vundet frem og har dannet en ny politisk og administrativ ramme. Det tidligere fokus på at undgå monopoldannelser er tonet ned til fordel for et velfungerende marked i en europæisk kontekst. Opretholdelsen af interesserepræsentation i vore dages Konkurrencerådet viser dog, at europæiseringen ikke har evnet at fjerne alle historisk etablerede træk i den danske konkurrencelovgivning.

Mogens Rostgård Nissen udfordrer i sit bidrag den konventionelle antagelse om, at landbruget har stor politisk indflydelse. Landbruget fik ikke mindst i kraft af stærke organisationer allerede befæstet sin politiske indflydelse i perioden før 2. Verdenskrig, men billedet ser anderledes ud i efterkrigstiden. Landbruget blev økonomisk set fortrængt og mistede også politisk styrke i 50erne og 60erne, hvilket skærpedes i 80erne med fokus på nye krav og nye dagsordener vedrørende miljø og dyrevelfærd. Det konstateres, at landbruget i dag derfor ikke længere kan forstås som et magtfuldt erhverv.

Flemming Petersen og *Mogens Rüdiger* beskæftiger sig med elektricitet og politik, hvor sektoren traditionelt har været genstand for beskeden regulering. Dette ændrede sig imidlertid ganske meget tilbage i 70erne, hvor mere målrettet lovgivning satte ind for at etablere en høj grad af forsyningssikkerhed, mens kodeordet i 90erne var »liberalisering« med det formål at sikre konkurrence til gavn for forbrugerne. Interessant nok er denne liberalisering dog kombineret med et betydeligt statsligt engagement, der har været resultatet

af de forskellige komplekse politiske spil op gennem 90erne og efter årtusindskiftet, der har ledt frem til den model, som vi har i dag.

Formelt uden for temaet, men alligevel med en stærk tilknytning til politik og erhverv, har vi afslutningsvis to artikler. I den første artikel studerer *Andreas Kuchler* mikrokreditter, der har opnået stor popularitet som et efter sigende effektivt middel i udviklingspolitikken i tredjeverdenslande. Dette nye og alternative policy-instrument har flere mål og kan både ses i forhold til erhvervs politik og bistands politik, alt efter hvilke elementer der betones. Han peger på de nyttige perspektiver i mikrokreditterne, men slår også koldt vand i blodet ved at pege på de politiske, økonomiske og organisatoriske betingelser, der må opfyldes for at kreditterne kan anvendes med succes.

Som den anden artikel uden for temaet, men alligevel med klar vinkel på politik og erhverv, finder vi *Kim Abildgrens* undersøgelse af krisen i 1930erne. Dette er meget apropos til den aktuelle finansielle og økonomiske krise. Set i en international sammenhæng var krisen også alvorlig i Danmark, men det konstateres samtidig, at den dog var relativt mere behersket end i mange andre lande. Forskellige indikatorer belægger dette. Med til billedet hører imidlertid, at der manglede en række centrale velfærdspolitiske foranstaltninger, der kunne afbøde krisen, og som senere er introduceret. Dette sætter både datidens og den aktuelle krise i et historisk perspektiv.

Endelig afsluttes hæftet med *Lars Billes* politiske kronik for efteråret 2008.

Martin Marcussen og *Karsten Ronit*
Ansvarshavende redaktører